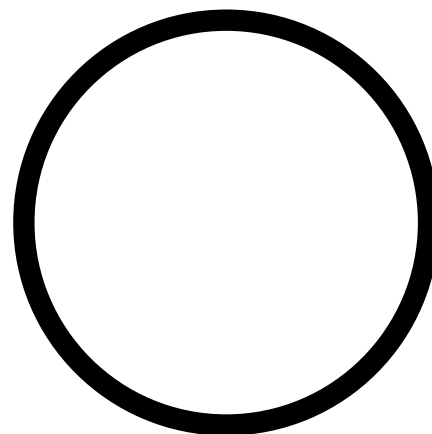
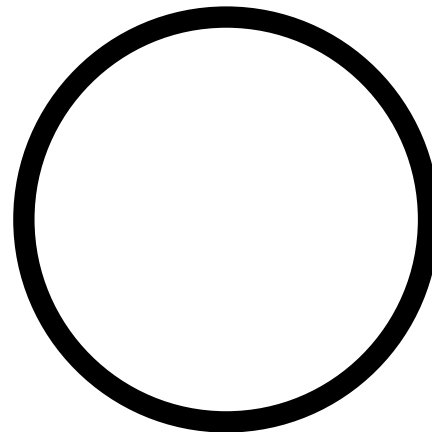

HET WATERSCHAP ALS POLITIEKE ARENA

HOE LIBERAAL IS EEN GEMAAL?

Heeft het zin, een *gekozen* waterschapsbestuur? Sommigen vinden van niet, want waterschappen gaan over technische kwesties: een gemaal is niet sociaaldemocratisch of liberaal. De gekozenen zelf zien dat heel anders, zeggen ze een half jaar voor de waterschapsverkiezingen. Wat zijn dan de politieke verschillen van mening in het bestuur van een waterschap?

Op 18 maart 2015 kunnen we naar de stembus om twee keer onze stem uit te brengen: voor de provincie én voor het waterschap. De verkiezingen voor de Provinciale Staten zorgen nu al voor opwinding, omdat het voortbestaan van het kabinet ervan afhangt. De Statenleden kiezen immers de Eerste Kamer.

Maar hoe zit het met de waterschapsverkiezingen? Valt daar eigenlijk wel wat te kiezen? Solide dijken en zuiver water zijn toch puur technische kwesties die om technische oplossingen vragen? “Absoluut niet. We voeren hier stevige politieke debatten waarbij partijen soms lijnrecht tegenover elkaar staan,” aldus voorzitter Jos Jansen van de fractie *Water Natuurlijk* in het algemeen bestuur van De Stichtse Rijnlanden (Utrecht/Groene Hart). Water Natuurlijk vormt met zes leden de grootste fractie en levert twee van de vier hoogheemraden.

“Kijk naar de aanleg van natuurvriendelijke oevers en vispassages, een verplichting uit de Europese Kaderrichtlijn Water. Over de uitvoering verschillen partijen sterk van mening. Het waterschap kan gronden aankopen langs watergangen en zelf de oevers natuurvriendelijk inrichten. Maar je kunt ook afspraken maken met de aanliggende eigenaren over de herinrichting van oevers. Partijen als VVD en CDA willen dat het waterschap geen nieuwe gronden verwerft. Maar de groene partijen zijn bang dat een goed natuurbeheer niet gegarandeerd is als je in zee gaat met eigenaren. Uiteindelijk is er een consensus gevonden over een intensieve vorm van samenwerking met grondeigenaren. Ook onze fractie heeft water bij de wijn moeten doen, maar dat spreekt voor zich binnen een coalitie.”

KWIJTSCHELDING

“We hebben een best spannend gebied,”, zegt Leon Hombergen (PvdA), fractievoorzitter in de Verenigde Vergadering van het hoogheemraadschap Delfland. “Ik kan zo een aantal kwesties noemen waarbij ideologische verschillen tussen partijen zichtbaar worden. Kijk naar de waterkwaliteit in Delfland. Een ASL-zwemactie zoals onlangs in de Amsterdamse grachten zou in ons gebied helaas nog onverantwoord zijn. Vooral vanuit het Westland komen er toxische stoffen in het oppervlaktewater. Wij pleiten voor een strikte handhaving van de milieuregels en geen uitstel voor tuinders van de verplichting hun bedrijf op het riool aan te sluiten. Andere partijen zitten veel meer op de lijn van zelfregulering en ondernemers wijzen op de eigen verantwoordelijkheid. Dat heeft alles te maken met politieke opvattingen en de belangen van de eigen achterban. De PvdA pleit bijvoorbeeld ook voor kwijtschelding van de waterschapsbelasting voor mensen met de laagste inkomens.”

Een typisch socialistische hobby, vindt Ad Nijhuis (VVD). “Inkomenspolitiek behoort niet tot de taken van een waterschap. Dat is een zaak van de rijksoverheid.” Hij leidt de eenmansfractie van de VVD in het algemeen bestuur van waterschap Groot Salland. Nijhuis zit in de oppositie. “Wij vinden dat het waterschap zich moet houden aan de kerntaken. Daarvoor betalen burgers belasting en niet voor de aanleg van fietspaden of natuurontwikkeling. Het waterschap kan best een fietspad realiseren, maar dan zal de rekening door een andere overheid betaald moeten worden. Dat geldt evenzo voor projecten in ontwikkelingslanden. >

Leon
Hombergen
(PvdA):

‘De PvdA pleit
bijvoorbeeld
voor
kwijtschelding
van de
waterschaps-
belasting voor
mensen met
de laagste
inkomens’

Ik begrijp niet dat waterschappen voor eigen rekening actief zijn in Afrika. Uiteraard zijn we bereid kennis te delen, maar daarvoor mag de minister voor Ontwikkelingssamenwerking ons inhuren.”

VREDE WEERGEKEERD

Nijhuis voelde zich aanvankelijk een roepende in de woestijn, maar vindt naar eigen zeggen steeds meer gehoor in Groot Salland. “De VVD pleit voor een begroting op basis van kosten, terwijl voorheen het collegeprogramma leidend was voor de begroting. Eerst een mooi programma optuigen, dan kijken wat het kost en vervolgens de rekening bij de burgers leggen. Die periode ligt definitief achter ons. Alle partijen zien nu in dat we scherper op de almaar stijgende kosten moeten letten. De rijksoverheid moet ook stoppen met ons steeds meer taken toe te schuiven. Het waterschap is een functioneel bestuur. Hou het bij de primaire taken. Niks meer en niks minder.”

Wim Zwanenburg is fractievoorzitter van het CDA (drie leden) in het bestuur van waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Zijn partij maakt deel uit van de coalitie. Hij pleit voor een evenwichtige afweging van belangen over de hele linie van het waterbeheer. Van de kostentoedeling tot het vaststellen van het polderpeil. Een voorbeeld is het toekomstplan voor de polder Groot Mijdrecht onder Amsterdam. “Toen deze coalitie in 2008 begon, lagen er plannen om een groot deel van de polder onder water te zetten voor natuur en recreatie. Als je Groot Mijdrecht binnenreed, zag je links en rechts de protestborden met teksten als *Koe of Jetski?*” “Het nieuwe bestuur is in gesprek gegaan met de ingezetenen, boeren en ondernemers. Dat heeft uiteindelijk in 2012 geresulteerd in het *Pact van Polder trots* waarmee de vrede is weergekeerd in de polder. Niemand hoeft gedwongen te verhuizen, er komt minder moeras

Ad Nijhuis (VVD):
 ‘Wij vinden dat het waterschap zich moet houden aan de kerntaken. Daarvoor betalen burgers belasting en niet voor de aanleg van fietspaden of natuurontwikkeling’

DUBBELE STEM, DUBBELE HEFFING

No taxation without representation. Een openbaar bestuur dat belasting heft, moet onder controle staan van de burgers. Het is een eeuwenoud beginsel van de democratie en een van de sterke argumenten voor het gekozen waterschapsbestuur. *One man one vote*, ook een democratisch principe, geldt echter niet. Elk waterschap telt binnen het algemeen bestuur een aantal ‘geborgde’ zetels voor groeperingen die een bijzonder belang hebben bij het waterbeheer: agrariërs, huiseigenaren & ondernemers en natuur- & bosbeheerders.

De grootste categorie met veruit de meeste zetels zijn de ingezetenen (alle burgers). Zij kiezen op 18 maart 2015 hun vertegenwoordigers. De Kamer van Koophandel wijst de afgevaardigden aan voor de groepering bedrijven, LTO Nederland voor de landbouwsector en het Boschap voor de natuur. Zo telt het bestuur van hoogheemraadschap Delfland 30 leden van wie er straks 21 verkiesbaar zijn. De agrariërs en de ondernemers hebben beiden vier ‘geborgde zetels.’ De natuurbeheerders één.

Dit betekent dat boeren en ondernemers twee stemmen hebben: via de geborgde én via de gekozen zetels. Maar ze betalen ook dubbele belasting: de heffing voor ingezetenen én een categorale heffing. Zo betaalt een ingezetene van Delfland die alleen woont en geen huiseigenaar is dit jaar 206 euro aan waterschapslasten. Een huishouden in een eigen woning (met een waarde van 250.000 euro) betaalt 455 euro. Een ondernemer met een bedrijfspand van 5 miljoen betaalt 10.498 euro aan heffingen. De vaststelling van de almaar stijgende tarieven is veruit het meest controversiële onderwerp in de waterschapsbesturen. En daaraan gekoppeld de roep om meer efficiency, bezuinigingen en een focus op kerntaken.

MINISTER SCHULTZ VAN HAEGEN LAAT ALLES BIJ HET OUDE

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) prees de waterschappen dit voorjaar als 'de ruggengraat van het Nederlandse waterbeheer'. Een voorbeeld voor de rest van de wereld. Minister Schultz van Haegen greep het rapport *Water Governance in the Netherlands* aan voor een scherp statement: "Ik zie geen aanleiding om bestuurlijke of organisatorische veranderingen in het waterbeheer door te voeren. De OESO geeft ons een dikke pluim. Als iets goed is, moet je er niet aan morrelen."

In het regeerakkoord staat nog dat de taken van de waterschappen op termijn worden ondergebracht bij vijf nieuw te vormen landsdelen. Maar nu er geen Randstadprovincie komt, verandert er vermoedelijk wederom voor jaren niets in bestuurlijk Nederland. De enige noviteit is de combinatie in 2015 van twee verkiezingen op een dag: voor 12 provincies én 22 waterschappen.

In 2008 moest de kiezer zijn stem voor het waterschapsbestuur nog uitbrengen per post. De procedure rammelde aan alle kanten. Het resulteerde in een debacle van 24 procent opkomst. Bij de laatste provinciale verkiezingen lag de opkomst op bijna 56 procent. Daarom zullen in 2015 in ieder geval meer kiezers stemmen voor het waterschap en daarmee wordt de democratische legitimatie sterker.

Wim Zwanenburg
(CDA):

Als de keuze is tussen een provinciale weg verbeteren of een dijk verstevigen, dan zal de keuze al snel op de weg vallen.

en meer ruimte voor particulier natuurbeheer. Zo gaan we ook in andere polders te werk. Startpunt zijn altijd de bewoners en ondernemers. We moeten hen een toekomst bieden in het gebied."

Waarom zou de provincie die afwegingen niet kunnen maken? Wat rechtvaardigt een eigen bestuursorgaan voor waterbeheer? Zwanenburg: "Dit is zo'n vitaal belang dat het niet onderdeel van algemene belangenafwegingen mag worden. Als de keuze is tussen een provinciale weg verbeteren of een dijk verstevigen, dan zal de keuze al snel op de weg vallen. Een dijk kun je jaren verwaarlozen zonder dat er iets gebeurt, tot het een keer extreem hoog water is."

AF EN TOE EEN WATERSNOOD

Zwanenburg refereert aan het aloude gebed van de dijkgraaf: "*Heer, geef ons heden ons dagelijks brood en af en toe een watersnood*". Een fikse overstroming draagt sterk bij aan de bewustwording en betrokkenheid van het publiek."

Jos Jansen (Water Natuurlijk) merkt op dat die betrokkenheid er wel is zodra het om de eigen achtertuin gaat. "Als er een nieuw watergebiedsplan op de agenda staat, zit onze publieke tribune vol met mensen uit dat gebied. Voor hen staat er veel op spel. Ook informatieavonden worden druk bezocht. Maar dat speelt zich wel allemaal af in landelijk gebied. Daar kijken mensen uit op de dijken en zien ze het water stijgen. Men leeft met het water, veel meer dan in de stad."

Waterbeheer valt in Nederland in de categorie *too big to fail*. Het vormt letterlijk het fundament onder grote delen van het land. Gaat het mis, dan gaat het goed mis. "Zo'n vitale taak vraagt om een deskundig en toegewijd bestuursorgaan", zegt Leon Hombergen. "Bestuurders van waterschappen hebben allemaal affiniteit met water: via hun studie, een baan of omdat ze in de polder wonen. Ze weten waarover ze praten. Alleen al daarom moet je dit niet overdragen aan Provinciale Staten." |